

Detall del nucli de Les

El Pla director urbanístic de la Val d'Aran

PER: CARLES LLOP i SEBASTIÀ JORNET, Universitat Politècnica de Catalunya

El mes de gener de 2004, després del col·lapse viscut durant les festes de Nadal, el conseller de Política Territorial, Joaquim Nadal, i el síndic d'Aran, Carlos Barrera, varen coincidir en el fet que cal limitar i vigilar el creixement urbanístic de la Val d'Aran. Amb aquest motiu s'anuncià l'encàrrec del Pla director urbanístic de la Val d'Aran.

El mes de desembre del mateix any se signà el conveni de col·laboració entre el Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya i la Universitat Politècnica de Catalunya amb l'objectiu de realitzar els treballs de redacció del Pla.

METODOLOGIA DE TREBALL

Per a la redacció, el procés de participació i l'aprovació del Pla director urbanístic de la Val d'Aran s'ha procedit d'acord amb la metodologia i el procés de treball següents:

- ▣ Estudi de l'abast dels plans directors urbanístics determinats per la legislació vigent, el mandat del Parlament de Catalunya i les directrius establertes pel Programa de Planificació territorial.
- ▣ Estudi del Pla territorial de l'Alt Pirineu i Aran, mitjançant la comprensió i sistematització dels continguts i les propostes establertes amb incidència específica en el Pla director, i seguiment de les observacions, els suggeriments i les propostes presentades en el

procés de tramitació.

- Estudi del planejament general i derivat municipal (vigent, en tràmit o en estudi).
- Recull i sistematització de la informació territorial, amb l'objectiu d'establir un llistat de «Demandes, interessos i oportunitats».
- Reculls de premsa.
- Bibliografia i webliografia.
- Entrevistes amb persones del territori.
- Entrevistes amb alcaldes i regidors.
- Entrevistes amb el síndic i els tècnics del Conselh Generau d'Aran.
- Carta a altres departaments de les institucions públiques implicades.
- Consulta i aprofundiment del territori mitjançant estudis específics.
- Treball de camp realitzat per l'equip pluridisciplinari, assistit per persones del territori, i aprofitant sessions de coordinació, aprofundiment o participació pública.
- Treball de redacció del document orientador del Pla director: «Objectius i propòsits generals de la iniciativa».
- Elaboració dels documents analítics i de diagnòsi per a la for-

mulació de la proposta.

- Elaboració de l'estructura propositiva del Pla director, per tal de sotmetre-la a coneixement de la Secretaria per a la Planificació i establir la participació oportuna.
- Elaboració del Pla director definitiu, segons les prescripcions de la Secretaria per a la Planificació Territorial del Departament de Política Territorial i Obres Públiques, Generalitat de Catalunya.

PRONUNCIAMENTS

Les premisses que sintetitzen el marc general de la proposta són:

1. L' Aran ha estat un dels territoris de muntanya que més fortament ha viscut el procés de canvi del model de desenvolupament amb una forta caiguda del sector primari tradicional i una autèntica explosió dels sectors terciari i de la construcció. L'existència d'un recurs turístic com la neu, que atrau un públic massiu, i d'un clima alpi que permet, també, oferir un turisme verd a l'estiu, ha comportat un creixement urbanístic molt notable durant les darreres dècades i una intensitat de la construcció d'habitatges per cada mil habitants entre les més altes de Catalunya (16,25 en el període 1994-2003). La intensitat d'aquest procés urbanitzador exigeix un important esforç planificador i una coordinació supramunicipal que eviti disfuncions i sobre costos de gestió territorial i que impedeixi, també, la degradació d'un dels principals actius turístics i de desenvolupament de la zona que és el paisatge.

2. Tot el desenvolupament urbanístic de l'Aran es concentra al fons de la vall, per raons topogràfiques, al llarg del passadís que vertebrava el curs de la Garona. Aquesta realitat comporta riscos evidents, entre els quals, problemes de mobilitat derivats de l'estretor del pas natural i la congestió del trànsit per la inexistència de vies segregades i/o l'absència d'infraestructures de fluidificació del trànsit, com ara giratoris, aparcaments o vies de circumval·lació dels nuclis urbans. Igualment, el creixement lineal comporta un risc evident d'anastomosi o unió dels diferents nuclis fins ara existents en un passadís urbà continu, similar al que ja s'ha produït a Andorra, i que urbanísticament no sembla desitjable. Aquest continu urbà, d'altra banda, comportaria un efecte barrera a la permeabilitat ecològica que cal evitar.

3. Pel seu potencial turístic l'Aran ha estat una de les comarques de muntanya que més ha crescut en població durant les darreres dècades i presenta una taxa d'envelliment inferior a la mitjana de Catalunya. Això, juntament amb el seu relatiu aïllament geogràfic, l'aboca a una certa autosuficiència d'equipaments i de serveis que han de ser pensats a una escala supramunicipal.

4. És necessari ordenar, amb una escala de major detall que la que permet el Pla territorial i de manera coordinada amb aquest, l'àmbit més urbà de la comarca d'era Val d'Aran atenent, principalment, els aspectes de creixement urbà i de paisatge, de connectivitat

“ L' ARAN HA ESTAT UN DELS TERRITORIS DE MUNTANYA QUE MÉS FORTAMENT HA VIScut EL PROCÉS DE CANVI DEL MODEL DE DESENVOLUPAMENT AMB UNA FORTA CAIGUDA DEL SECTOR PRIMARI TRADICIONAL I UNA AUTÈNTICA EXPLOSIÓ DELS SECTORS TERCARI I DE LA CONSTRUCCIÓ

“ LA VAL D'ARAN NO ÉS UNA COMARCA QUALSEVOL, I NI TAN SOLS NO VOL SER UNA COMARCA. L'ARAN ÉS UN PETIT PAÍS PIRINENC

ecològica, de mobilitat de persones i mercaderies i d'equipaments d'interès comarcal.

ENCAIX GEOGRÀFIC I TERRITORIAL DE L'ARAN

DADES BÀSIQUES

L'àmbit del Pla comprèn la totalitat de la Val d'Aran i, per tant, els municipis de Bausen, Canejan, Les, Bossòst, Vilamòs, Arres, es Bòrdes, Vielha e Mijaran i Naut Aran.

UN PAÍS PIRINENC

Si es compara amb l'extensió habitual de les comarques administratives catalanes, els 620,46 km² de la Val d'Aran la situarien entre les més petites. Però la Val d'Aran no és una comarca qualsevol, i ni tan sols no vol ser una comarca. L'Aran és un petit país pirinenc molt semblant en la seva configuració física, humana i institucional històrica a Andorra; només que, a diferència del Principat, no ha acabat de quallar en una organització pròpia en el moment que els estats es convertien en referents obligats. El 1834, la reina regent d'Espanya suprimí el règim institucional propi de la vall basat en la jerarquia institucional de la casa, el poble i el terçó o sesterçó, amb un òrgan representatiu únic de tota la vall al capdavant. Al cap de molts anys l'Estatut de Catalunya establí la necessitat de reconèixer les particularitats històriques de la vall, que esdevenen realitat amb l'aprovació de la Llei 16/1990, que reintrodueix les institucions pròpies de l'Aran, amb el Conselh Generau i el Síndic Generau com a figures màximes de representació de la vall.

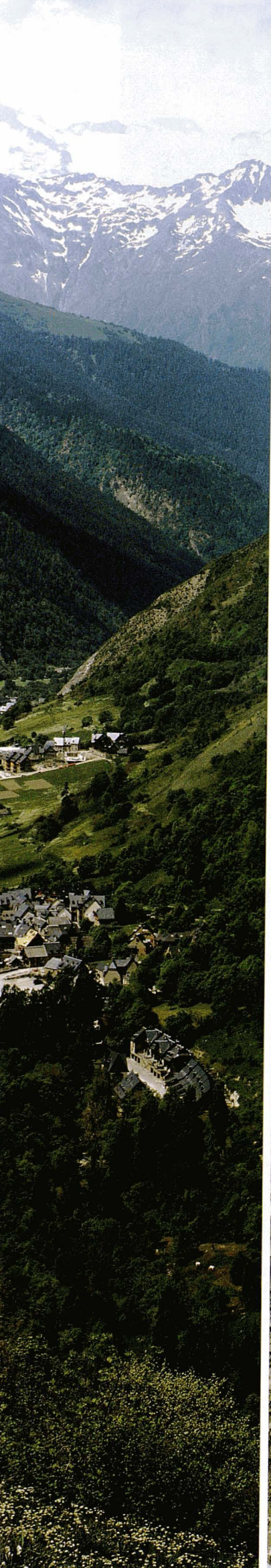
El reconeixement polític no és altra cosa que el reconeixement d'una particularitat humana molt marcada per la circumstància que ens trobem davant una vall tancada pirinenca a la qual tot porta a relacionar-se amb el nord. No endebades és cap al nord, cap a la plana aquitana, per on té la seva sortida la Garona, el riu que drena tota la comarca i que es converteix en el principal riu del Midi francès. No és endebades, tampoc, que la comarca manté com a llengua pròpia l'occità, a banda del fet que bona part dels seus habitants coneixen el francès i mantenen relacions humanes intenses amb l'àrea de Saint-Gaudens i Tolosa de Llenguadoc.

Però, potser perquè les relacions amb el nord eren massa obligades, l'Aran es decantà per la pertinença institucional cap al sud, cap a la corona aragonesa i també cap al bisbat d'Urgell. Cap a aquesta banda cal salvar ports situats en tots els casos per damunt dels 2.000 metres d'altitud i coberts de neu durant els sis mesos d'hivern, de manera que l'Aran ha viscut relativament a part del seu sud, almenys fins que l'any 1948 s'obrí el túnel de Vielha.

Com el seu mateix nom indica, ens trobem davant un territori absolutament marcat per les condicions de vall, que condicionen l'activitat i les relacions humanes. Aquí, a diferència d'altres territoris, ni tan sols no es troben valls laterals prou potents com per crear àmbits de relació una mica separats. Les diferenciacions humanes

Vista d'Unha. Adrià Goula

Ortofoto de Vielha, Institut Cartogràfic de Catalunya

Vista de la localitat de Salardú. Adrià Goula

a l'interior de l'Aran vénen senzillament del fet de viure més amunt o més avall del fons de vall central. I aquesta diferenciació, que ha tingut també la seva traducció institucional, es trasllada en les denominacions de Naut, Mij i Bais Aran, les dues primeres representades per un únic i gran municipi i la darrera fragmentada en set petits municipis.

ENTORN DEL CORREDOR VERTEBRADOR

Fruit de la seva orientació atlàntica, el glaciàisme fou especialment potent i ha deixat la seva empremta a la vall central glacial que organitza i crea, pràcticament, el territori aranès, uns 44 quilòmetres de típica vall glacial en U des del circ de Saboredo fins a eth Pònt de Rei. I és, precisament, en la part inicial de la vall glacial que es troba el llindar més assequible per passar cap a la vessant pirinenca meridional, el port de la Bonaigua, entorn dels 2.072 metres sobre el nivell del mar, que ha estat la via històrica de comunicació amb el sud més utilitzada. Pel nord, en la seva part més baixa, entorn dels 600 metres sobre el nivell del mar a la frontera entre Espanya i França, la vall central glacial continua per Fos i, en pocs quilòmetres, aboca a la gran plana aquitana i fa molt fàcil la sortida cap a aquesta banda.

El fons de la vall de la Garona representa l'àrea planera per excel·lència de la comarca, per bé que sigui molt difícil parlar de terrenys planers, i només la plana de Les, que ben just arriba a les 200 hectàrees, mereixeria pròpiament aquest nom. En qualsevol cas, els conreus i les activitats i assentaments humans s'han situat preferentment al fons de la vall, i només allà on la vall s'obre una mica més o allà on es conserva un esgló glacial de menor pendent (cap al Bais Aran) apareixen conreus i activitats. Més rarament es troben aprofitaments agrícoles i assentaments a les valls laterals, que són massa tancades i penjades.

Tot plegat, el poblament forma un rosari de nuclis que s'estira pel fons de la vall i del qual ningú no s'allunya gaire. Només Montgarri

o els nuclis petitíssims de la vall de Toran en serien una excepció, una excepció ben negligible si es té en compte que s'han quedat sense residents permanents. En aquest rosari de nuclis tampoc no han destacat gaire històricament els uns sobre els altres, condicionats com eren per un univers tancat a les relacions exteriors i pel potencial agrari del territori immediat. Potser Les i Bossòst, al Bais Aran, han marcat la diferència en la darrera centúria, però això es pot atribuir també al fet conjuntural dels intercanvis que s'han produït a la frontera entre estats.

Només Vielha ha pres i conservat unes funcions de lloc central, que es poden relacionar amb la seva posició geogràfica en relació amb el conjunt de la vall, amb la relativa obertura del fons de vall al seu entorn i amb la seva posició en l'encreuament del riu Nere, que baixa del port de Vielha, amb la Garona. Amb tot, Vielha ha tingut històricament una menestralia molt esquifida i només amb l'esclat del turisme que s'inicia en els anys 1970 pren un caire més de vila capital i comença a pesar demogràficament i econòmicament en el conjunt de la població comarcal. L'any 2004 l'Aran compta amb 8.832 habitants, dels quals més de la meitat, 4.838, es troben empadronats al municipi de Vielha.

Bé, si en lloc de comptar-se tot el municipi, on es troben una tretzena de nuclis, es compten només els habitants del nucli de Vielha, la població es queda en 3.032 habitants. Però aquesta xifra tampoc no és gaire significativa, perquè el nucli de Vielha forma pràcticament, a hores d'ara, un continu urbà amb els nuclis de Betren, Escunhau, Casarilh, Gausac i Casau. És precisament la prolongació d'aquest continu urbanitzat la que amenaça de canviar radicalment la configuració urbana històrica de la comarca, a banda de suscitar molts interrogants sobre els usos i la pervivència del corredor de la Garona.

UNA TENDÈNCIA CONTINUADA DE CREIXEMENT DEMOGRÀFIC
Tota l'àrea nord-occidental del Principat, que inclou la Val d'Aran, els

dos Pallars, l'Alt Urgell i, en menys grau, la Cerdanya i el Solsonès, formà juntament amb alguns municipis de comarques veïnes (en especial la Noguera) l'àrea recessiva per excel·lència de Catalunya durant el llarg segle que va de 1860 a 1975, trencada només en alguns illots urbans i per algunes fases expansives relacionades amb la construcció de centrals hidroelèctriques. L'any 1975 començà a notar-se un lleu canvi a l'Aran i a partir d'aleshores el país ha experimentat un creixement demogràfic continuat que contrasta amb la recessió demogràfica o el lleu creixement recent de les comarques pirinenques veïnes. El darrer recompte oficial (2004) donava 8.832 habitants, que encara es queden lluny dels 11.272 habitants que se censaren el 1860, el moment de màxim poblacional.

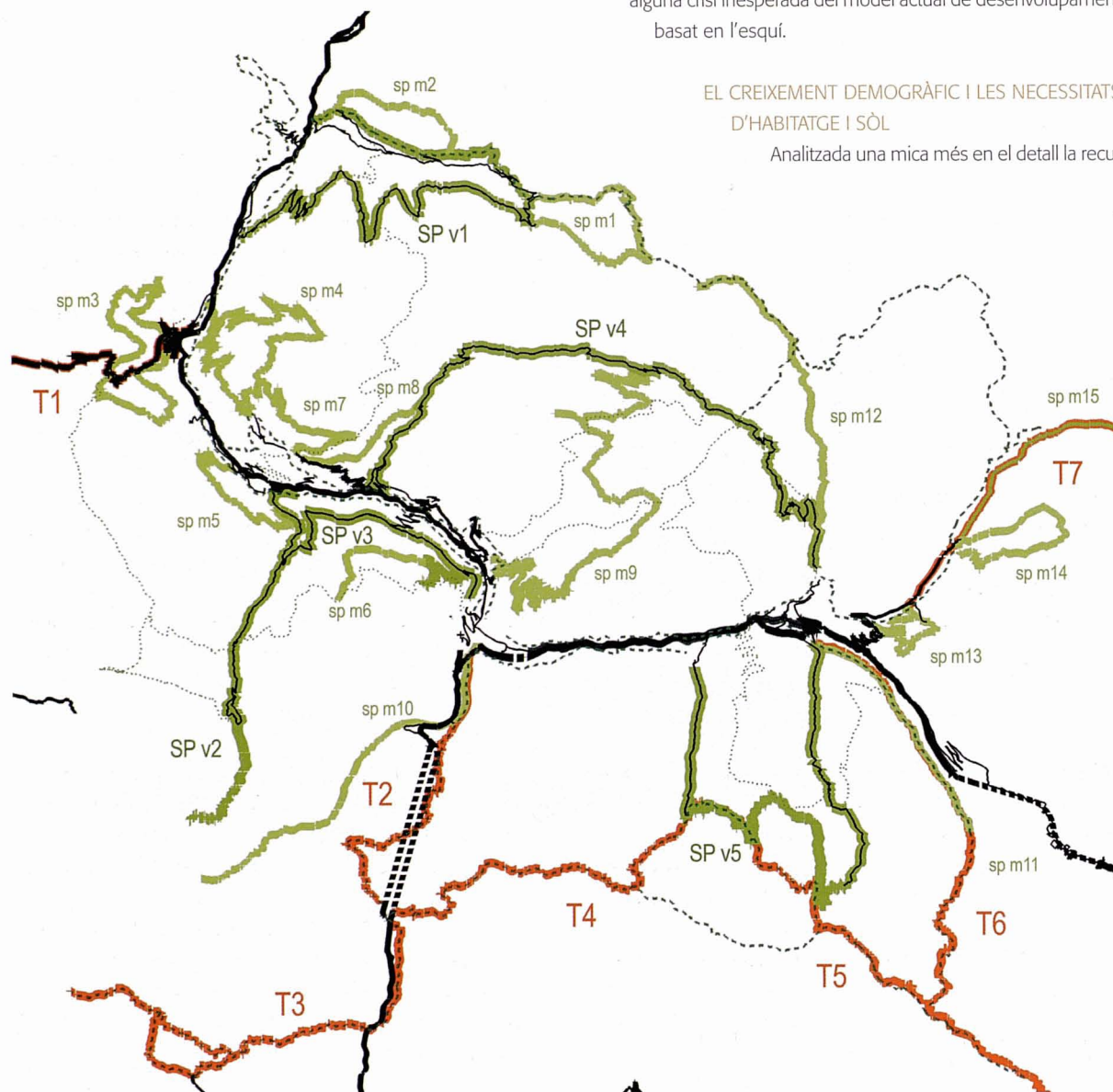
La recuperació demogràfica no podia venir

de les capacitats naturals de la població local. Aquestes havien quedat molt limitades per l'emigració de la població jove en els anys 1960 i 1970, i d'aleshores ençà, la disminució de la fertilitat femenina ha reduït encara més la regeneració natural del contingent demogràfic. La recuperació demogràfica i ja només el manteniment del contingent existent solament podien ser possibles amb l'aportació immigratòria que al territori de l'Aran ha vingut de la resta de l'Estat espanyol i només molt darrerament comença a notar-se la presència de mà d'obra exterior.

Les perspectives apunten cap a un creixement continuat de la població resident que no és previsible que superi el ritme actual, atès que tampoc no hi ha grans projectes turístics que hagin d'alterar l'oferta actual. És previsible la continuació del creixement esglaonat que es dona ara, almenys mentre no es produeixi alguna crisi inesperada del model actual de desenvolupament basat en l'esquí.

“ LES PERSPECTIVES APUNTEN CAP A UN CREIXEMENT CONTINUAT DE LA POBLACIÓ RESIDENT QUE NO ÉS PREVISIBLE QUE SUPERI EL RITME ACTUAL, ATÈS QUE TAMPOC NO HI HA GRANS PROJECTES TURÍSTICS QUE HAGIN D'ALTERAR L'OFERTA ACTUAL

EL CREIXEMENT DEMOGRÀFIC I LES NECESSITATS D'HABITATGE I SÒL
Analitzada una mica més en el detall la recu-

Vaqueira. Adrià Goula

Vista de Vilac. Adrià Goula

peració demogràfica de l'Aran, aquesta presenta d'entrada una diferència sensible entre la part mitja i alta i la part del Bais Aran, que anteriorment s'havia mantingut millor i que darrerament es refà amb més dificultats de la crisi demogràfica.

Pel que fa als nuclis de població, el creixement demogràfic reforçarà la jerarquia urbana existent i el principal beneficiari en serà Vielha amb els nuclis immediats, els quals arriben a constituir un continu

urbà. En definitiva, Vielha és l'única població que concentra una oferta de serveis prou diversa i variada, que contribueix a fixar la població local i immigrada i que atreu els autòctons residents a les poblacions veïnes. La població presenta una oferta de serveis públics important (hospital, ensenyament secundari, palau de gel,...) en la qual es deixa notar la manca d'algun equipament cultural de relleu, a banda de les millores puntuals que es poden introduir en els diversos àmbits. Com sempre, l'oferta privada comercial i de serveis de Vielha destaca també sobre la de qualsevol nucli.

En conjunt, el creixement demogràfic afavoreix també els nuclis del fons de vall més ben comunicats, mentre que la resta de petits nuclis ha continuat amb la tendència recessiva secular. Potser algunes poblacions més alteroses i allunyades de l'eix de comunicacions de la vall experimenten o han experimentat un cert creixement residencial, però els residents permanents d'aquests nuclis no han deixat de disminuir.

La dinàmica residencial de la comarca no es relaciona gaire amb el creixement demogràfic, que ve més aviat darrere. Els habitatges ocupats de manera permanent representen una tercera part dels prop de 9.000 habitatges que tindria l'Aran a hores d'ara i que són, majoritàriament, utilitzats com a segona residència.

El grau d'utilització de l'habitatge presenta, per altra part, una situació molt contrastada entre el Naut Aran, on la part d'habitatge destinat a residència permanent és molt baixa, el Mij Aran, on la segona residència supera lleugerament l'habitatge principal, i el Bais Aran, on la segona residència té una presència menor. Tant Naut Aran com Vielha tenen a llarg termini una dinàmica constructora important i molt similar que varia a curt termini segons la dinamització del sòl d'ambdós municipis. En els darrers anys la disminució del sòl per urbanitzar disponible i l'encariment del preu del sòl han fet, precisament, que la dinàmica constructora s'estengui de Vielha en avall i cap als nuclis una mica més aïllats.

No es pot deixar d'assenyalar que els preus del metre quadrat construït arriba a valors, de Vielha en amunt, que recorden els del centre de Barcelona i que representen una barrera per als treballadors del sector turístic, dels serveis en general i de la mateixa construcció, tant dels treballadors temporers com de la resta. La implicació de l'Administració pública es fa indispensable perquè es produeixi habitatge social i aquest sigui, efectivament, destinat a la demanda que en necessita.

CREIXEMENT RESIDENCIAL I VALORS PATRIMONIALS

L'esgotament del sòl urbanitzable i/o les dificultats de posar en el mercat el sòl que queda per edificar comencen a crear fortes pressions immobiliàries als nuclis del Naut i Mij Aran. Fins ara el creixement urbà s'havia pogut cenyir força als nuclis preexistents, sense alterar radicalment la seva fisonomia i originant una taca urbana relativament ben encaixada en el paisatge, tot això gràcies també al planejament vigent. Donar satisfacció a les demandes de

	BAUSEN	CANEJAN	LÉS	BOSSÒST	VILAMÓS	ARRES	ES BORDES	VIELHA ET MIJARAN	NAUT ARAN	VAL D'ARAN	
INDICADORS GEOGRÀFICS											
SUPERFÍCIE MUNICIPI (1)	1.762	4.831	2.329	2.815	1.539	1.193	2.155	20.574	24.589	62.047	Ha
ALTITUD NUCLI PRINCIPAL (1)	831	808	634	710	1.265	1.267	852	974	1.269		
ENTITATS SINGULARS (2)	3	9	1	1	2	3	4	13	9	45	entitats
DENSITAT 2001	3,29	2,21	30,06	32,82	9,81	5,03	9,70	20,57	6,02	12,79	hab/Km²
ESTADÍSTIQUES DE POBLACIÓ											
HABITANTS PADRÓ 1996 (2)	70	104	673	822	148	64	220	3.609	1.337	7.047	habitants
HABITANTS PADRÓ 2001 (2)	58	107	700	924	151	58	209	4.233	1.498	7.938	habitants
EDAT MITJANA 2001 (2)	62,2	48,2	40,8	39,9	38,9	45,8	42,3	36,7	38,0	44,1	anys
VARIACIÓ PERCENTUAL 1996-2001	-17,14%	2,88%	4,01%	12,41%	2,03%	-9,38%	-5,00%	17,29%	12,04%	12,64%	
ESTADÍSTIQUES SOCIALS											
HABITATGES TOTALS 2001 (2)	30	103	380	509	90	25	128	3.414	3.197	7.876	habitatges
Principals	26 86,67%	46 44,66%	283 66,58%	348 68,37%	47 52,22%	22 88,00%	77 60,16%	1501 43,97%	529 16,55%	2.649 36,17%	
Secundaris	0 0,00%	11 10,68%	0 0,00%	16 3,14%	34 37,78%	2 8,00%	50 39,06%	1719 50,35%	2579 80,67%	4.411 56,01%	
Vacants	4 13,33%	41 39,81%	104 27,37%	145 28,49%	9 10,00%	1 4,00%	0 0,00%	187 5,48%	26 0,81%	517 6,56%	
Altres	0 0,00%	5 4,85%	23 6,05%	0 0,00%	0 0,00%	0 0,00%	1 0,78%	7 0,21%	63 1,97%	99 1,26%	
HABITATGES CONSTRUÏTS 94-03 (2)	0	0	42	68	5	2	35	1.143	901	2.196	habitatges
ESTADÍSTIQUES ECONÒMIQUES											
SUPERFÍCIE AGRÀRIA 1999 (2)	1.587	4.391	2.085	2.395	1.324	2.149	1.967	19.637	25.851	61.386	Hes
terres llaurades	2 0,13%	0 0,00%	2 0,10%	10 0,42%	2 0,15%	19 0,89%	0 0,00%	15 0,08%	8 0,03%	58 0,09%	
pastures	831 52,36%	2.484 56,57%	1.144 54,87%	781 32,61%	32 2,42%	1.419 66,03%	989 50,28%	14.090 71,75%	16.651 64,41%	38.421 62,59%	
terrenys forestal	283 17,83%	872 19,86%	665 31,89%	970 40,50%	1.289 97,36%	99 4,61%	670 34,08%	4.583 23,34%	4.436 17,16%	13.867 22,59%	
altres	471 29,68%	1.035 23,57%	274 13,14%	634 26,47%	1 0,08%	612 28,48%	308 15,66%	949 4,83%	4.796 18,40%	9.040 14,73%	
ESTABLIMENTS 2001 (2)	5	4	107	144	13	5	13	835	371	1.497	establiments
indústria	1 20,00%	1 25,00%	7 6,54%	10 6,94%	0 0,00%	0 0,00%	2 15,38%	39 4,67%	5 1,35%	63 4,34%	
construcció	0 0,00%	0 0,00%	21 19,63%	14 9,72%	6 46,15%	1 20,00%	2 15,38%	192 22,99%	45 12,12%	281 18,77%	
comerç	2 40,00%	1 25,00%	30 28,04%	70 48,61%	2 15,38%	0 0,00%	0 0,00%	140 16,77%	33 8,89%	278 18,57%	
serveis	2 40,00%	2 50,00%	32 29,91%	47 32,64%	5 38,46%	3 60,00%	3 23,08%	346 41,44%	192 51,75%	632 42,22%	
professionals	0 0,00%	0 0,00%	17 15,89%	3 2,08%	0 0,00%	1 20,00%	6 46,15%	118 14,13%	96 25,89%	241 16,10%	
POBLACIÓ OCUPADA 2001 (2)	18	42	346	491	55	25	90	2.119	730	3.916	treballadors
agricultura	3 16,67%	5 11,90%	15 4,34%	8 1,63%	0 0,00%	3 12,00%	3 3,33%	32 1,51%	20 2,74%	89 2,27%	
indústria	0 0,00%	2 4,76%	14 4,05%	26 5,30%	6 10,91%	1 4,00%	7 7,78%	130 6,13%	34 4,66%	220 5,62%	
construcció	1 5,56%	5 11,90%	36 10,40%	67 13,65%	17 30,91%	0 0,00%	7 7,78%	401 18,92%	83 11,37%	617 15,76%	
serveis	14 77,78%	30 71,43%	281 81,21%	390 79,43%	32 58,18%	21 84,00%	73 81,11%	1.556 73,43%	593 81,23%	2.990 76,35%	
TURISME 2002 (2)	0	0	225	298	790	76	0	3.561	2.253	7.203	places
Places hotèls (*)	0	0	225 100,00%	260 87,25%	0 0,00%	0 0,00%	0	2.405 67,54%	1.991 88,37%	4.681 67,76%	
Places càmpings (*)	0	0	0 0,00%	38 12,75%	760 96,20%	70 92,11%	0	1.045 29,35%	238 10,56%	2.151 29,86%	
Places residències-cases de pagès	0	0	0 0,00%	0 0,00%	30 3,80%	6 7,89%	0	111 3,12%	24 1,07%	171 2,37%	
DADRES PLANEJAMENT											
FIGURA PLANEJAMENT	NS 1982	NS 1982	NS 1982	NS 1982	NS 1982	NS 1982	NS 1982	NS 1982	NS 2002		
SÒL URBÀ (7)	6,80	6,80	25,85	25,43	3,27	3,37	13,07	98,52	120,26	303,17	Ha
SÒL URBANITZABLE (7)	0,86	0,00	6,54	3,50	0,99	0,00	0,80	35,29	7,02	55,10	Ha
% INCREMENT DE SÒL (7)	12,65%	0,00%	25,29%	13,78%	30,25%	0,00%	6,88%	35,82%	5,84%	7,36%	
SÒL NO URBANITZABLE (7)	1,754	4,824	2,297	2,786	1,535	1,150	2,141	20,440	24,762	61,689	Ha
HABITATGES PLANEJAMENT (4 mod 7)	0	35	329	149	76	7	80	2.297	1.151	4.125	habitatges
HABITATGES POTENCIALS (4 mod 7)	0	35	237	118	57	5	77	1.118	755	2.402	habitatges
HABITATGES POTENCIALS AMB TRÀMIT APROV (4 mod 7)	0	0	120	83	57	5	25	749	653	1.693	habitatges
% INCREMENT D'HABITATGES	0%	34%	62%	23%	85%	20%	60%	33%	24%	31%	

Quadre de dades, Pla director urbanístic

creixement residencial que es plantejen a poc temps vista planteja un reptu molt seriós d'encaix.

El primer reptu és d'encaix paisatgístic i d'ubicació de la taca urbana. Si es deduïssin possibles nous creixements, aquests haurien de tenir molt en compte el menor impacte visual possible i evitar d'esquitjar la taca urbana per tot el territori. Una jerarquització del creixement apareix com a inevitable.

Un segon reptu, ja mal resolt en alguns dels creixements actuals, és el manteniment del caràcter dels petits nuclis preexistents. L'arquitectura rural aranesa es caracteritza per la disposició irregular de les cases i l'adaptació d'aquestes a la topografia i a l'orientació solar, condicions que es fan difícils de respectar per l'edificació en sèrie; però caldria vetllar-ne pel compliment.

En conjunt es planteja una ruptura d'equilibri entre els territoris planers que constitueixen el patrimoni productiu històric de la vall i la seva desaparició davant el creixement residencial. Mentrestant, augmenten també els riscos geològics als quals ha de fer front la urbanització i la construcció d'edificis, uns riscos que es fan molt presents a mesura que se surt dels camps més planers del fons de la vall.

PROPOSTES GENERALS

Les propostes d'ordenació territorial del Pla director urbanístic de la Val d'Aran s'estructuren segons el nivell de competència urbanística específica, determinant:

- Propostes físiques i normatives d'ordenació urbanística territorial vinculants.
- Propostes que caldrà establir mitjançant programes transversals.

Grup de ciclistes prop de Montgarri. Francesc Tur

□ Recomanacions que caldrà convenir i gestionar amb d'altres administracions i agents, a través del que anomenem l'Agenda per al desenvolupament i planejament territorial.

L'estructura de la proposta d'ordenació territorial es realitza sobre la base de 6 sistemes:

1 SISTEMA D'ARTICULACIÓ TERRITORIAL, REGIONAL I TRANSFRONTERERA

□ Potenciació de l'accessibilitat i de la connexió de l'Aran amb les comarques veïnes del Pallars Sobirà, l'Alta Ribagorça, Ribagorça i Aquitània.

□ Potenciació de les relacions de mobilitat, turisme, cultura, patrimoni, estudi, coneixement, etc., més enllà del territori català.

□ Definició dels corredors de mobilitat que han de reforçar l'estructura del territori:

- Eix Vielha - Pont de Suert - Lleida.
- Eix Vielha - Saint-Gaudens - Toulouse.
- Eix Vielha - Sort - la Seu d'Urgell.
- Eix Vielha - Bossòst - Bagnères-de-Luchon

□ Establiment de les directrius per afavorir els desplaçaments efectuats en cada una de les relacions i eixos significatius, i del seu repartiment entre vehicle privat i transport públic col·lectiu.

□ Identificació de les connexions-relacions transfrontereres, reforçant el paper dels senders i les connexions històriques de l'Aran, tant pel seu valor en altres temps, com pel potencial actual i futur dins la xarxa de comunicacions pirinenques.

2 SISTEMA D'ESPAIS OBERTS

□ Delimitació precisa dels tipus de sòl no urbanitzable que conformen el sistema d'espais oberts, d'acord amb les establertes pel Pla territorial de l'Alt Pirineu i Aran (sòl d'especial protecció, sòl de

protecció territorial i sòl de protecció preventiva).

□ Redacció d'una normativa d'abast plurimunicipal reguladora de la implantació de possibles usos periurbans en els sòls de protecció preventiva que precisi i moduli de manera específica les possibilitats que la Llei d'urbanisme estableix, amb caràcter general, per al sòl no urbanitzable a l'article 47.

□ Definició dels elements territorials bàsics del sistema d'espais oberts que configuren la seva fesomia i esdevenen elements referencials de les actuacions que hi són permeses, amb la finalitat de garantir la compatibilitat dels usos i la idoneïtat de les instal·lacions i construccions amb l'estructura i les característiques físiques del territori on es localitzen, i d'aconseguir-ne la integració en el medi i reduir-ne l'impacte.

□ Delimitació del conjunt de prats de dall, marges, arbredes i altres espais entorn dels nuclis que han de restar lliures d'edificació pel seu valor paisatgístic, els areals. Establiment de mesures de planificació i gestió per a la seva preservació. Aquests areals han d'actuar com a separadors urbans de manteniment obligat a l'entorn del rosari de nuclis urbans del fons de la vall, per tal d'impedir l'efecte de continu urbà, sobretot en el curs alt de la Garona.

□ Definició de les connectivitats territorials (corredors i connectors ecològics, parc de ribera, xarxa hidrogràfica,...) i identificació de les barreres que cal superar.

□ Reconeixement dels corredors i connectors ecològics: connector alpí nord, connector alpí sud, connector fluvial secundari, connector fluvial marginal, altres connectors fluvials, connector subalpí i montà del vessant nord, i connectors subalpins i montans transversals.

□ Reconeixement del Parc Territorial de la Garona (definit per les línies d'inundabilitat Q500 ACA a tot el curs de la Garona, llevat dels àmbits inclosos dins de sòl urbà o urbanitzable) amb l'objectiu de vetllar per la continuïtat i la millora del connector fluvial, establir

Esquí alpí a Beret. Francesc Tur

programes de recuperació, regeneració i protecció ambiental i faunística dels diferents trams, determinant-ne els punts crítics i les actuacions que es creguin necessàries per assolir aquests objectius.

□ Definició i regulació de la xarxa de senders i camins; reconeixement dels grans recorreguts (GR) i petits recorreguts (PR) de l'Aran, delimitació dels senders paisatgístics, definició d'una via verda com a eix vertebrador de la vall, des de Pontaut fins a Vaquèira.

□ Identificació dels sòls subjectes a riscos naturals: Q500 Inuncat, risc geomorfològic, risc d'allaus; i riscos tecnològics (Garona verda, a Les). Regulació dels sòls subjectes a riscos naturals (inundabilitat, geomorfològic i allaus) i tecnològic (accidents greus), d'acord amb la normativa sectorial vigent.

□ Regulació dels sòls de domini públic (hidràulic, carreteres i camins ramaders), d'acord amb la normativa sectorial vigent.

3 SISTEMA D'ASSENTAMENTS

□ Reconeixement de la totalitat dels nuclis de població que componen el sistema d'assentaments urbans de la Val d'Aran i establiment de les necessitats internes de cadascun d'ells.

□ Determinar les necessitats internes dels nuclis. Assignació de màxims o mínims de sòl urbanitzable per a habitatge lliure, habitatge protegit i per a activitats econòmiques, tot comprovant les propostes d'estratègies de desenvolupament que estableix el PTAPA.

□ Establiment de directrius i determinacions relatives al sòl urbà: consolidació i rehabilitació; sòl urbà per delimitar; sòl urbà per redefinir; àmbits per desclassificar; determinacions sobre les edificacions.

□ Establiment de directrius i determinacions relatives als sectors de sòl urbanitzable sense planejament aprovat. Localitzar les previsions

de sòl urbanitzable desproporcionades, excessives o mal situades, per procedir-ne a la desclassificació o la modificació.

□ Establiment de criteris de catalogació i sobre el contingut documental dels inventaris d'edificacions rurals que cal redactar en la totalitat dels municipis de l'Aran. Identificació d'aquelles edificacions rurals que han estat localitzades a partir de la documentació topogràfica consultada sobre les quals es proposa la reutilització per a usos de refugi, equipament turístic rural o elaboració i comercialització de productes artesanals.

Plànol d'elements del paisatge

□ Establiment de directrius sobre els criteris de catalogació i sobre el contingut documental del Catàleg específic de masies i cases rurals susceptibles de reconstrucció o rehabilitació que ha de redactar el planejament municipal. Identificació d'aquells nuclis que, pel fet de mantenir-se com a assentaments en sòl no urbanitzable, haurien d'acollir-se a aquesta catalogació.

□ Determinació dels límits específics que no han d'ésser excedits per l'extensió de la urbanització.

□ Definició dels àmbits d'ordenació urbanística especial (àrees d'activitat econòmica supramunicipal; activitats extractives; àmbits urbanístics de projecte específic).

□ Localització d'àrees d'activitat econòmica supramunicipal per evitar la tendència a la proliferació d'implantacions aïllades al territori.

□ Determinació d'àrees d'activitat extractiva susceptibles de ser aprofitades per a la localització de noves activitats d'interès.

□ Indicació d'àmbits urbanístics de projectes específics amb la finalitat de racionalitzar i articular implantacions urbanístiques complexes.

4 SISTEMA D'EQUIPAMENTS, DOTACIONS I SERVEIS TERRITORIALS

□ Concreció de l'ordenació dels equipaments existents, previstos o proposats. Establiment de les reserves necessàries per a les noves implantacions i les seves condicions d'implantació i accessibilitat.

□ Definició dels equipaments territorials: sanitaris (incorporar les determinacions del Mapa d'ordenació sanitària –assistencials), esportius, educatius (potenciació del Centre de Recerca d'Alta Muntanya de Vielha del Departament d'Ecologia de la Universitat de Barcelona), culturals i administratius.

□ Reforçament i millora de la xarxa de serveis socials i de proximitat: mantenint els serveis bàsics als nuclis petits, reforçant el model sanitari que recolza en l'Espitau Val d'Aran.

□ Definició de les dotacions territorials: esportius privats, refugis, àrees d'acampada, àrees d'estada, miradors, punts d'accés al riu i equipaments-aparcaments.

□ Establiment d'edificabilitats complementàries per a usos hotelers, mitjançant precisions normatives.

□ Incentiu de la diversificació de l'oferta turística arreu de la vall: recuperació de l'estació d'esquí de la Tuca, valoració de l'oferta del termalisme,...

□ Definició de la Garona com a font de recursos i activitats turístiques.

5 SISTEMA D'INFRAESTRUCTURES TERRITORIALS

□ Establiment de les determinacions generals del conjunt d'elements d'interès general que són fonamentals per assegurar el desenvolupament i el funcionament del conjunt del territori, atesa la seva important contribució a l'hora d'assolir els objectius del planejament referents a la mobilitat i l'abastament de serveis (N – P – A).

□ Definició dels traçats i els àmbits afectats per les infraestructures d'abast supramunicipal (N – P – A).

□ Transformació de les travesseres urbanes en passeig (Les, Bossòst, Mijaran-Vielha-Betren, Escunhau-Casarilh, Garòs, Arties, Salardú) (N – P – A).

□ Definició d'un nou traçat viari que dona solució a la problemàtica d'accessibilitat dels nuclis de la solana del Mij Aran situats a mitja vessant (N – P – A).

□ Potenciació de la mobilitat mòrbida (servei sanitari, afluència a Vaquèira, activitats Conselh Esportiu dera Val d'Aran, activitats Palai de Gèu de Vielha, serveis escolars, Pompier, Espitau).

□ Localització de les infraestructures de la mobilitat aeroportuària. Ampliació i millora de l'heliport de Vielha i foment de les connexions amb els aeroports de Toulouse, Bagnères-de-Luchon i la Seu d'Urgell.

□ Localització de les infraestructures de serveis d'abastament d'aigua, recollint les previsions del Pla d'abastament i distribució d'aigua en alta 2005.

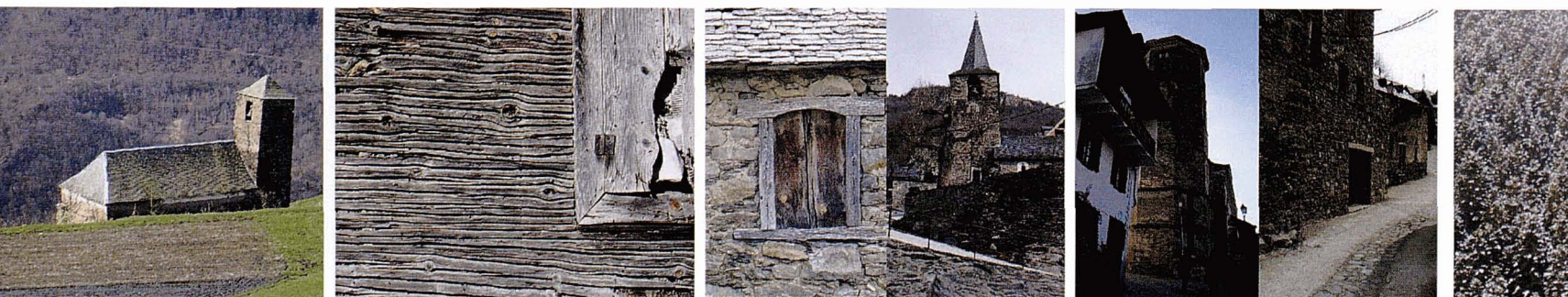
□ Localització de les infraestructures de serveis de sanejament, recollint les previsions del PSARU 2005.

□ Localització de les infraestructures de serveis energètics, recollint les previsions del Pla de l'energia 2015 de la Direcció General d'Energia, Mines i Seguretat Industrial del Departament de Treball i Indústria de la Generalitat de Catalunya (nova subestació a Vaquèira 110/25 kW 2x40MVA –Pla Tramuntana–, ampliació de la subestació de Bossòst, amb 110/25 kW 40MVA, gasoducte Val d'Aran des de França –Les-Bossòst-Vielha-Naut Aran).

□ Localització de les infraestructures ecoambientals. Definició dels punts d'accés als nuclis –punts verds.

□ Desenvolupament de les xarxes telemàtiques i de telecomunica-

Mostres del patrimoni històric i arquitectònic de la Val d'Aran

ció, per tal de garantir l'accés de qualitat a les noves tecnologies de la informació i la comunicació, tal com ja preveu el Pla de Recerca i Innovació 2005-2008.

6 XARXA PATRIMONIAL I DEL PAISATGE

□ Definició de la Xarxa patrimonial i del paisatge com el conjunt d'elements que el conformen i la seva articulació a través de l'espai físic territorial, i a través de la coherència de la seva gestió a l'interior del paisatge de suport.

□ Incorporació d'un precatòleg que vol servir de referent als futurs catàlegs de béns per protegir que han de formar part dels plans urbanístics municipals i establir directrius sobre els criteris de catalogació i sobre el seu contingut documental.

□ Testimoniar l'existència d'elements valuosos del patrimoni que cal preservar:

- Béns amb declaració de BCIN:

- Baronia de Les; glèsià parroquial de Santa Maria d'Arties; casa ço de Braset d'Unha; casa Ròsa a Gessa; Casa Sirat a Canejan; Castell de Les,...

- Béns amb declaració de BCIL:

- Borda Joaquin a Les; glèsià de Sant Martin a Aubèrt; fàbrica dera Lan a Vielha; glèsià de Sant Esteve de Betren,...

- Altres béns sense declaració:

- Centrau de Pònt de Rei; glèsià de Santa Anna a Bausen; pònt de Pèira a Bossòst; glèsià de Sant Fabian d'Arres de Sus; glèsià de Sant Feliu a Vilac,...

□ Reconeixement de la xarxa d'equipaments patrimonials com a elements de suport per al coneixement i la divulgació sobre el territori de l'Aran i la seva cultura: Museu d'era Val d'Aran; Fàbrica dera Lan; Casa deth Senyor d'Arròs; Museu Casa Joachinquet; Horn de Caudia; Mòla de Salardú; eth Cloques de Sàlardú; Banhs de Tredòs; Musèu eth Corrau; Sant Joan d'Arties; Mina Victòria,...

□ Reconeixement d'elements naturals del paisatge de l'Aran: roureda de Baure; soala de Casteràs; bosc d'Aubàs,...

□ Reconeixement dels itineraris patrimonials: camí Reiau; itinerari d'Arriu d'Aiguamog; itinerari Vilamòs-Bassa d'Arres-Mina Victòria-Mina Margalida,...

EINES PER A LA GESTIÓ DE LES PROPOSTES

□ Determinació de sectors de gestió i cooperació supramunicipal.

□ Determinació d'àmbits de projecte especial.

□ Establiment de pactes territorials.

□ Establiment de polítiques compensatòries mitjançant perequació.

□ Establiment de taules de concertació.

□ Tramitació d'informes integrals per via administrativa amb la coordinació dels departaments de la Generalitat i concurrents implicats.

□ Creació de l'oficina de gestió del Pla director urbanístic de la Val d'Aran, integrant els tècnics del Conselh Generau d'Aran i la Comissió territorial d'urbanisme de la Val d'Aran.

PROGRAMES

□ Programa d'informació del Pla

□ Programa «Comunals»

□ Programa «Inuncab» aplicat a les lleres del territori comarcal

□ Programa d'espais agraris tallafoc

□ Programa Senders, vies verdes i BTT

□ Pla de camins

□ Programa «Camins ramaders»

□ Pla d'usos i activitats de les làmines d'aigua

□ Pla de rehabilitació de nuclis

□ Programa per a la recuperació de nuclis

□ Programa Banc de Patrimoni públic de sòl i edificacions

□ Programa Allotjament turístic i de lleure de muntanya

□ Programa d'àrees d'acampada

□ Programa Esquí

□ Programa d'equipaments d'interpretació del patrimoni natural

□ Programa de condicionament i millora de carreteres

□ Programa de reconversió de les travesseres urbanes en passeig

□ Programa de millora d'accés als nuclis

□ Programa «Línies elèctriques»

□ Programa «Patrimoni i paisatge»

AGENDA

□ Ordenació de la forest, gestió forestal sostenible.

□ Agropaisatge, gestió del territori protegit a través de l'agricultura.

□ Xarxa de transport, gestió de la mobilitat i transport públic comarcal.

Elements del paisatge aranès

Vista panoràmica de Vielha. Adrià Coula

“ LES
PROPOSTES DEL
PLA DIRECTOR
URBANÍSTIC DE
LA VAL D'ARAN ES
CONCRETEN EN
L'ENFORTIMENT DE
L'ARAN COM UNA
CIUTAT VALL

- Turisme, patrimoni i medi ambient. Gestió del turisme comarcal.
- Treball, activitats econòmiques i sectors empresarials. Foment del desenvolupament econòmic.
- Pla director d'infraestructures i d'ordenació ambiental de telecomunicació i de les instal·lacions de radiocomunicació.

CONCLUSIONS

Les propostes del Pla director urbanístic de la Val d'Aran es concreten en l'enfortiment de l'Aran com una ciutat vall:

- Conciliar l'especificitat dels valors de la cultura tradicional i de l'ambient natural del territori amb l'oferta dels serveis socials i les infraestructures necessàries, factors generadors de noves ocupa-

cions per incrementar l'habitabilitat i l'atractivitat d'aquestes àrees superant la tradicional estacionalitat.

- Potenciar l'enfilall, tot mantenint la identitat de cada nucli i articular el sistema de ciutat vall.
- Afavorir, amb el planejament d'escala plurimunicipal, l'articulació de la xarxa territorial, la xarxa de l'ocupació i l'activitat, la xarxa de formació contínua, la xarxa social de convivència i la xarxa institucional.
- Definir el gran sistema hidrogràfic de la Garona com a eix d'activitat, producció, connectivitat i coneixement.
- Definir la Xarxa patrimonial i del paisatge, entenent que l'Aran correspon, en gran part, a un paisatge cultural on podem trobar

crèdits

Generalitat de Catalunya

Departament de Política Territorial i Obres Públiques
Secretaria per a la Planificació Territorial

Universitat Politècnica de Catalunya

Departament d'Urbanisme i Ordenació del Territori
Carles Llop i Torné, doctor arquitecte

Sebastià Jornet Forner, arquitecte

JORNET-LLOP-PASTOR SCP, arquitectes

Associats:

Sebastià Jornet Forner, arquitecte

Joan Enric Pastor Fernández, arquitecte

Col·laboradors:

Gabriel Jubete Andreu, arquitecte

Anna Pastor Fernández, arquitecte

Mònica Beguer Jornet, arquitecte

Xavier Matilla Ayala, arquitecte

Núria García Soto, arquitecte

Laia Grau Balagueró, arquitecte

Montse Ferrés Soler, arquitecte

Marcela Balliano Ghiglione, arquitecte

Napoleón Guerrero Flores, arquitecte

Paula Sirvent Raga, arquitecte

Pablo Juárez Latimer-Knowles, arquitecte

Mara Marincioni, arquitecte

Laia Baylina Verdaguer, arquitecte

Ricardo Alarcón González, arquitecte

Arantxa Manrique Gimeno, arquitecte

Camila Acosta Amador, arquitecte

Elisabetta Spighi, arquitecte

Vània Marques Fernández, enginyer agrònom

Núria Font Casaseca, estudiant

Eduard Antorn Monseny, estudiant

Mireia Valls Gil-Vernet, estudiant

Joan Ferrer Amell, estudiant

Arnau Bujons Tomàs, estudiant

Isabel Lacasa Tíl, administrativa

Ignasi Aldomà, geògraf

Adrià Goula Sardà, fotògraf i arquitecte

des d'elements del patrimoni ja reconeguts i protegits, a elements culturals i paisatges patrimonials per catalogar.

El Pla Director Urbanístic de l'Aran pretén estar atent a les noves dinàmiques territorials que abasten tant els territoris de muntanya com els de la plana o de les grans aglomeracions metropolitanes pel que fa a l'ús allargat del territori, la mobilitat per a l'ús i el gaudi de les ofertes territorials i pel creixement progressiu de la població emigrant que arriba als nostres territoris (tant comunitària i extracomunitària, com la derivada de la immigració interna del país).

En conseqüència, el Pla es redacta tenint en compte que forma part d'una nova generació de plans territorials, que pretenen assolir l'ob-

jectiu essencial d'ordenar el territori i col·laborar en la governabilitat, aplicant el principi de subsidiarietat, i facilitant el desenvolupament del planejament urbanístic d'escala municipal. Per això s'ha plantejat com:

- un «Document d'ordenació urbanística territorial» de rang supramunicipal en desplegament de la legislació vigent i del Pla Territorial de l'Alt Pirineu i Aran;
- una base de dades «Arxiu de territori» que recull documentació bàsica per al desenvolupament territorial per posar-lo al servei de les persones de les comunitats de muntanya d'ambdós territoris i de la resta de Catalunya;
- un instrument per a la «Concertació supramunicipal»;
- una eina per incrementar la «Cultura del planejament».